

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความเป็นธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความเป็นธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง โดยใช้รูปแบบการศึกษาเชิงคุณลักษณะ และได้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ศึกษาในครั้งนี้ ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ประกอบด้วย หลักการต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่า การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้รับองค์ความรู้ความเป็นธรรมาภิบาลในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง แนวทางในการพัฒนาและ เสริมสร้างความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเกิดความตระหนัก ความสนใจในการสร้าง ความเป็นธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้ดียิ่งขึ้น

สรุปผลการศึกษา

สำหรับความเป็นธรรมาภิบาลด้านนิติธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ใช้ ตัวชี้วัดใน 2 ประเด็น กล่าวคือ (1) ประชาชนในตำบลดงบังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อบังคับตำบล และความคิดเห็นด้านความต้องการและการเกิดขึ้นของปัญหาในชุมชนผ่านทาง เวทีประชาคมตำบล ทั้งนี้การเสนอความคิดเห็นส่วนใหญ่มักจะเป็นในเรื่องของการร้องทุกข์หรือ การร้องเรียนมากกว่าที่จะมีโอกาสเข้าไปนั่งเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลดงบัง อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ประชาชนได้นำเสนอความคิดเห็นในเรื่องของปัญหาที่พบใน ชุมชนแล้วนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำปัญหาดังกล่าวมาออกเป็นข้อบังคับของตำบล โดย ทางคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังจะทำหน้าที่เป็นผู้ร่างข้อบังคับตำบล เมื่อทำการร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำมาเสนอต่อที่ประชุมประชาคมตำบลเป็นอันดับแรก ต่อเมื่อที่ประชุมของประชาคมตำบลดงบังมีความเห็นชอบด้วย จึงนำเสนอต่อให้สภาองค์การ บริหารส่วนตำบล นำไปออกเป็นข้อบังคับประจำตำบล แต่หากที่ประชุมประชาคมตำบลไม่

เห็นชอบด้วย คณะกรรมการบริหารก็จะนำร่างข้อบังคับไปปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจึงนำมาเสนอใหม่ตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ (2) องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังไม่เคยอบรมเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนอย่างเป็นทางการ แต่จะใช้วิธีการพูดคุยให้กับกลุ่มที่สนใจแบบไม่เป็นทางการ และแจ้งระเบียบ กฎหมายที่ประชาชนควรทราบในที่ประชุมประชาคมตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้จัดอบรมให้กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในช่วงแรก ภายหลังได้รับการเลือกตั้ง

สำหรับความเป็นธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ใช้ตัวชี้วัด 2 ประเด็น กล่าวคือ (1) คณะกรรมการบริหารและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังไม่เคยถูกร้องเรียนเรื่องการทุจริตหรือการให้บริการโดยเลือกปฏิบัติ (2) องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความเป็นธรรมาภิบาล โดยกำหนดเป็นนโยบายการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ด้วยการพูดคุยให้ฟังในการประชุมคณะกรรมการบริหารและพนักงานส่วนและจัดทำป้ายประกาศในลักษณะของการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง พบว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกับเกณฑ์ชี้วัดที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ คือ (1) องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีช่องทางที่หลากหลายในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ให้ประชาชนทราบและเปิดโอกาสให้ซักถาม และ (2) องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเปิดโอกาสให้บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาศึกษาและตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง การมีกระบวนการตรวจสอบหรือเปิดเผยข้อมูลที่ดีจะทำให้เกิดความโปร่งใสได้

สำหรับความเป็นธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง พบว่า มีลักษณะที่สอดคล้องกับเกณฑ์ชี้วัดที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ คือ (1) องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สำคัญของท้องถิ่น (2) ประชาชนมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจในโครงการกิจกรรมสำคัญของท้องถิ่น (3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการกิจกรรมสำคัญของท้องถิ่น และ (4) ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการกิจกรรมสำคัญของท้องถิ่น โดยมีโครงการประชุมชนเป็นตัวอย่างที่ดีสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และการที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเปิดโอกาสให้ประชาชนดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาตำบล 5 ปี การวางแผนพัฒนาตำบล

ประจำปี การจัดทำข้อบังคับงบประมาณ การจัดซื้อ-จัดจ้าง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนการศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลด้านความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง พบว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่วัดที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ คือ (1) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างแข็งขันและขาดประชุมไม่เกินร้อยละ 20 จากกรณีที่ได้เข้าร่วมประชุมผู้ศึกษาสังเกตเห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่มาร่วมประชุมครบเกือบทุกครั้ง บรรยากาศการประชุมแม้ว่าจะไม่ได้เป็นอย่างดีที่ผู้ศึกษาคิดเอาไว้ คือ สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็น ชักถาม อภิปราย ถกเถียงถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งที่สังเกตเห็นคือ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนเท่านั้นที่มีบทบาทและแสดงความคิดเห็นในการประชุม (2) องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบลมากกว่าร้อยละ 70 และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับประชาชนที่มาใช้บริการเป็นอันดับแรก

สำหรับความเป็นธรรมาภิบาลด้านสุดท้ายคือด้านความคุ้มค่า การศึกษาในด้านความคุ้มค่าขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังนี้ทำได้เพียงการสะท้อน และเสนอรายละเอียดในบางประเด็นชี้วัดเท่านั้น ซึ่งก็ได้ช่วยให้เห็นภาพความเป็นธรรมาภิบาลในด้านความคุ้มค่าขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้ในระดับหนึ่ง และสามารถสรุปได้ว่าในด้านความคุ้มค่าขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังนั้นก็ได้มีการดำเนินการตามประเด็นชี้วัดทั้ง 3 ประเด็น คือ (1) การจัดซื้อจัดจ้างทำได้ต่ำกว่าราคากลางที่ตั้งไว้ (2) องค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบลอบรมคณะกรรมการบริหารและพนักงานเรื่องเทคนิควิธีการทำงานต่าง ๆ

ผลการศึกษาโดยรวม สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีความเป็นธรรมาภิบาลบางด้านสอดคล้องกับประเด็นชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ บางด้านก็มีความใกล้เคียงกับประเด็นชี้วัดที่กำหนดไว้ และบางด้านก็ไม่สอดคล้องเกณฑ์ชี้วัดที่กำหนดไว้ ซึ่งก็มีปัจจัยและเงื่อนไขหลายประการที่สนับสนุนให้มีและไม่มีลักษณะดังที่กล่าวมา ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กรอบความเป็นธรรมาภิบาลใน 6 ด้าน คือ นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อความคุ้มค่า และได้กำหนดเกณฑ์ชี้วัดความเป็นธรรมาภิบาลจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย

การศึกษาตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง มีความเป็นธรรมาภิบาลในด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วมและด้านความรับผิดชอบต่อ

ลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ส่วนความเป็นธรรมาภิบาลในด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม และด้านความคุ้มค่า ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอตามเกณฑ์ชี้วัดในกรอบเครื่องมือการศึกษาในครั้งนี้ ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเองมีปัจจัยเงื่อนไขและศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้มีธรรมาภิบาลตามเกณฑ์ชี้วัดได้ครบตามประเด็นในอนาคต อันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากในการพัฒนาชนบท

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอไว้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือส่วนที่เกี่ยวกับด้านบางด้านของความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังที่ยังไม่โดดเด่นชัดเจนเพียงพอ ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่ผู้ศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีการดำเนินงานที่สะท้อนความเป็นธรรมาภิบาลได้อย่างโดดเด่นและชัดเจน ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

สำหรับส่วนแรกขอเริ่มจากความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังในด้านหลักนิติธรรม จากตัวชี้วัด 2 ประการ ที่ชี้วัดความเป็นนิติธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ (1) ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อบังคับตำบล ผู้ศึกษามองว่าประชาชนยังไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมในการออกข้อบังคับตำบลเท่าที่ควร ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร้องทุกข์มากกว่าที่จะเป็นการเสนอข้อบังคับ ผู้ศึกษามองว่า ในบางครั้งการร้องทุกข์ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นการเสนอการออกข้อบังคับโดยตรง แต่การร้องทุกข์ก็เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีวัตถุประสงค์ให้มีการแก้ไขปัญหา อนึ่งอาจตีความหมายได้ว่า การร้องทุกข์เป็นกระบวนการแจ้งหรือร้องทุกข์เพื่อให้ออกข้อบังคับตำบล โดยผ่านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งในกระบวนการนี้อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนสามารถกระทำได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไจระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ก็ได้ (2) องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้จัดอบรมเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้แก่ประชาชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ในประเด็นนี้ถึงแม้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังจะไม่ได้อบรมอย่างเป็นทางการ แต่ก็มิมีข้อมูลอยู่ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย แต่ก็อาจจะกล่าวได้เช่นกันว่ายังคงน้อยไป

ทางด้านหลักคุณธรรม ตัวชี้วัดประการแรกคือ คณะกรรมการบริหารและพนักงานไม่เคยถูกร้องเรียนเรื่องการทุจริตและการให้บริการโดยเลือกปฏิบัติ การที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ดงบังไม่เคยถูกร้องเรียนเรื่องทุจริต อาจเป็นไปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีระบบการตรวจสอบที่ดี ทำให้เกิดการทุจริตได้ยากหรืออาจเป็นไปได้เช่นกันว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้ามาทำหน้าที่นั้นมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อประชาชนจริง ๆ ทำเพื่อท้องถิ่นของตนที่อาศัยอยู่ และตัวชี้วัดประการที่สองคือ องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความเป็นธรรมาภิบาล ในประเด็นนี้ ประธานและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้มีการสื่อสารเพื่อให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้มีความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความเป็นธรรมาภิบาลโดยกำหนดเป็นนโยบายการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ด้วยการพูดคุยให้ฟังในการประชุมคณะกรรมการบริหารและพนักงานส่วนและจัดทำป้ายประกาศในลักษณะของการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำหรับหลักความคุ้มค่า ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างสามารถทำได้ต่ำกว่าราคากลางที่ตั้งไว้และองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้มีระบบการตรวจสอบที่ดี โดยให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามาตรวจสอบร่วมกัน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนตรวจสอบและเป็นผู้ที่ร่วมทำงานด้วยกัน อย่างไรก็ตามในส่วนที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังต้องอบรมคณะกรรมการและพนักงานเรื่องเทคนิคการทำงานต่าง ๆ ปรากฏว่ายังมีน้อยไป ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า การดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีระบบของการทำงานโดยผู้นำ โดยเฉพาะประธานซึ่งจะแนะนำการทำงานให้กับคณะกรรมการและพนักงานอยู่เสมอ หรือมีบางครั้งที่มีคณะนักวิจัยจากภายนอกเข้ามาทำวิจัย ข้อเสนอแนะของทีมวิจัยก็มีส่วนที่ทำให้ประธานหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังต้องประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้การทำงานดีขึ้น ในส่วนนี้เนื่องจากผู้ศึกษามีความคุ้นเคยกับประธานและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเป็นอย่างดี ทำให้ทราบว่าทั้งสองท่านมีบุคลิกที่ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา เมื่อมีคำแนะนำหรือมีข้อเสนอที่น่าคิด ก็จะนำมาปรึกษาหารือและหาแนวทางปฏิบัติต่อไป

ในส่วนที่สอง ผู้ศึกษาเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้จัดกิจกรรมที่มีสอดคล้องตัวชี้วัดความเป็นธรรมาภิบาล ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ามียุทธศาสตร์ที่เด่นชัดใน 3 ประเด็น คือ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน และความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ศึกษาจึงขออภิปรายผลการศึกษาใน 3 ประเด็นนี้ในภาพรวมโดยสังเขป ดังนี้

1. มีการจัดเวทีประชาชนเพื่อให้ประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้มีโอกาสเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทุกเดือน หรือ การประชุมประชาคมตำบลที่องค์การบริหาร

ส่วนตำบลดงบังเป็นเจ้าภาพจัดให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนในตำบลดงบังเข้ามาพบปะพูดคุยกัน เมื่อกลุ่มผลประโยชน์ทุกกลุ่มได้พูดคุยปรับความเข้าใจกัน ความขัดแย้งต่าง ๆ ก็จะเป็นคลี่คลายลงได้ บางส่วนใหญ่กิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังจัด คือ การจัดเวทีประชุมเพื่อการแจ้งข้อมูลข่าวสาร แลกผลการทำงาน และเป็นเวทีที่หากประชาชนมีข้อสงสัยในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังในเรื่องต่าง ๆ ก็สามารถซักถามแสดงความคิดเห็น องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเองก็สามารถชี้แจงได้ เป็นการตรวจสอบการดำเนินการได้วิธีหนึ่ง นอกจากนั้น ก็เป็นการร่วมปรึกษาหาทางออกถึงปัญหาต่าง ๆ ในตำบล ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนร่วมคิดและตัดสินใจในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง เพราะหากจะผิดพลาดก็จะเป็นการผิดพลาดในการปฏิบัติงานเท่านั้น เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังได้มีมติประชาคมให้ดำเนินการ ทั้งหมดนี้ก็เป็นข้อดีของการมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทุกเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ซึ่งจะเป็นอย่างนี้ได้ก็ต้องมีบรรยากาศในการประชุมที่เป็นกันเอง และไม่เป็นทางการ

2. ประชาชนในตำบลดงบังส่วนใหญ่เป็นญาติกัน วิถีชีวิตความเป็นชนบทการเอื้ออาทรยังมีซึ่งก็ส่งผลให้เวลาองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังขอความช่วยเหลือหรือความร่วมมืออะไรจากประชาชนก็จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นอย่างดี อาจจะเป็นเพราะประชาชนมีความเกรงใจองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังอยู่ด้วย แต่ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารและพนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเองก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนได้จริง ซึ่งจากการศึกษาผลการปฏิบัติงานตามนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ก็สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดีครบถ้วนทุกเกณฑ์ชีวิต

3. ประธานกรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานพัฒนาระดับตำบลมาพอสมควร และเป็นผู้ที่พบตัวได้ง่าย ประชาชนในท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือ จากผลการศึกษาพบว่า ห้องทำงานของประธานกรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังอยู่ตรงกับประตูทางเข้าสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง เมื่อพบบ่ายประชาชนก็อยากเข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยทั้งการปฏิบัติงานจากผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้ความสำคัญกับการบริการประชาชนเป็นลำดับแรก จึงทำให้ได้รับความเคารพนับถือจากประชาชน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นลำดับแรก จากการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้ประชาชนดำเนินการ

โครงการป่าชุมชนบ้านโนนตำบลดงบังด้วยตนเอง ให้ประชาชนเป็นหลัก องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเป็นผู้สนับสนุน เป็นการคืนอำนาจให้ประชาชนจัดการกับทรัพยากรในชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมที่ดี สอดคล้องกับหลักการแนวคิดที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือในการสร้างธรรมาภิบาลโดยยึดถือความสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก

5. จากการศึกษาในด้านความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง จะเห็นได้ว่า จะเน้นถึงกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเป็นหลักมากเกินไปจนบางครั้งเป็นข้อขัดแย้งทางแนวคิดกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพราะเกรงว่าจะเป็นการผิดระเบียบ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังจะต้องอบรมหรือสร้างการเรียนรู้ในเรื่องกฎหมายระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้ประชาชนรับรู้ให้มากที่สุดเพื่อจะได้มีองค์กรชุมชนเข้ามาร่วมเป็นฐานในการพัฒนาให้มากเพราะที่ดำเนินการกันอยู่ก็ทำเพื่อประชาชน

6. จากการศึกษาพบประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง คือ การมีที่ปรึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อช่วยแนะแนวทางการตัดสินใจ ซึ่งสามารถตอบคำถามในข้อที่ 5 ที่ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกลัวว่าบางเรื่องจะผิดระเบียบถ้าให้ประชาชนเข้ามาร่วมในกระบวนการทำงาน ซึ่งการมีองค์กรที่ปรึกษาก็จะช่วยให้คำแนะนำในการพัฒนาได้บ้าง เช่น ในกรณีการประชุมประชาคมตำบลหรือเวทีการเรียนรู้ของตำบลดงบังทุกเดือนนั้น ถ้าเป็นการประชุมประชาคม องค์การบริหารส่วนตำบลเองก็อาจจะเชิญแต่ประชาคมหมู่บ้านมาร่วมประชุม และก็จะประชุมเฉพาะตอนทำแผนพัฒนาตำบลเท่านั้น และวิธีการประชุมก็ไม่ต่างจากการประชุมแบบเป็นทางการซึ่งทำให้การแสดงความคิดเห็นไม่หลากหลาย ที่ปรึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังก็ได้แนะนำให้องค์การบริหารส่วนตำบลประชุมทุกเดือน จะได้พบปะพูดคุยกันทุกเดือนมีปัญหาอะไรก็นำมาคุยกันในที่ประชุมประชาคม เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมประชุม และจัดการประชุมแบบมาเรียนรู้ร่วมกัน จะช่วยให้ได้ความคิดเห็นในการพัฒนาที่หลากหลายจากประชาชนในตำบลในบางเรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลเองอาจจะหาทางออกไม่พบ ซึ่งช่วยให้ได้ความคิดเห็นและแนวทางจากผู้นำกลุ่มองค์กรต่าง ๆ และช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือหาทางออกได้ ซึ่งจากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมเรื่องป่าชุมชนตำบลดงบังเป็นเครื่องชี้วัดได้เป็นอย่างดีในข้อนี้

จากผลการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใสตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และความรับผิดชอบต่อปฏิบัติหน้าที่

เมื่ออำนาจส่วนหนึ่งอยู่ใกล้กับประชาชนในท้องถิ่นแล้วแต่ประชาชนก็ยังไม่มีโอกาสได้ใช้อำนาจนั้น การกระจายอำนาจก็ไม่เกิดประโยชน์ไม่ต่างจากการไม่กระจายอำนาจเลย ความโปร่งใสดูตรวจสอบได้ก็ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น หากประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ก็เป็นเพียงองค์การปกครองที่ครอบงำชุมชนไม่ได้เป็นองค์กรของชุมชน องค์กรการบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นองค์กรของชุมชน ที่ต้องส่งเสริมและสร้างบรรยากาศของกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่นให้มาร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้นให้ได้ เพราะชุมชนท้องถิ่นเป็นของประชาชนในท้องถิ่นต้องให้ประชาชนท้องถิ่นกำหนดชีวิตของเขาเอง หากประชาชนสามารถทำได้อย่างที่กล่าวมาจะช่วยให้ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละด้านมีลักษณะที่ชัดเจนโดดเด่นมากขึ้นเรื่อย ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นธรรมาภิบาลและการพัฒนาชนบท ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ในแต่ละด้าน

1. ด้านนิติธรรม การที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังออกข้อบังคับตำบลว่าด้วยเรื่องการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพนั้นเป็นสิ่งที่ดี องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการออกข้อบังคับตำบลในข้ออื่น ๆ ด้วยนอกจากเรื่องงบประมาณเพียงอย่างเดียว และองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังควรจัดอบรมเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย ต่างๆ ให้ประชาชนทราบและเข้าใจ ว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อบังคับตำบลเองได้ โดยวิธีอย่างไร พร้อมทั้งสนับสนุนและกระตุ้นให้ประชาชนได้เสนอข้อบังคับตำบลที่มาจากประชาชนเอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังอาจสนับสนุนให้ประชาชนไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีการเสนอข้อบังคับตำบลโดยประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเกิดแรงบันดาลใจในการดำเนินการในลักษณะทำนองเดียวกัน

2. ด้านคุณธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ควรจัดอบรมหรือจัดให้มีการศึกษาดูงานเรื่องธรรมาภิบาล หรือการทำงานอย่างมีธรรมาภิบาล ให้แก่คณะกรรมการบริหาร สมาชิก

สภาและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานอย่างมีธรรมาภิบาล

3. ด้านความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีลักษณะการดำเนินงานที่หลากหลาย แต่ก็ควรมีการประเมินผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังโดยประชาชนด้วย ว่าประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงานสื่อสารข้อมูลในด้านใดได้ประโยชน์มากที่สุดเพื่อที่จะได้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการให้องค์กรต่าง ๆ เข้ามาศึกษาและตรวจสอบกระบวนการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นก็เป็นเรื่องที่ดี จึงควรเชิญชวนองค์กรต่าง ๆ ให้หลากหลายมากขึ้นเพื่อเข้ามาศึกษาตรวจสอบกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านการพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง

4. ด้านการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีการเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคืออยู่แล้ว จึงควรขยายกลุ่มต่าง ๆ และพื้นที่การมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ทั้งควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติการกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนให้สนใจในการปกครองท้องถิ่นของตนเองและมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

5. ด้านความรับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังมีลักษณะที่เด่นในด้านความรับผิดชอบต่อคนข้างดี จึงควรปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นโดยสนับสนุนให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีภาระงานอื่นนอกจากการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการประเมินผลความพอใจในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังโดยประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่ดี จึงควรดำเนินการประเมินผลความพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบังต่อไปอย่างต่อเนื่องโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายและมีจำนวนมากขึ้น เพื่อให้เห็นภาพในระดับที่กว้างขึ้น

6. ด้านความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังยังไม่มี ความชัดเจนนักว่าการปฏิบัติงานต่าง ๆ มีความคุ้มค่าอย่างไร จึงควรมีการประเมินโครงการการปฏิบัติงานต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดโครงการ และจัดระบบข้อมูลในด้านนี้ให้สามารถเห็นลักษณะความคุ้มค่าที่ชัดเจน โดยสนับสนุนให้พนักงานได้เข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคกระบวนการทำงานที่ยังไม่มีทักษะที่ดีพอ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ในการพัฒนาชนบท เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการพัฒนาชนบท

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชนบท

1. องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมโครงการเอง พร้อมกับให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองทุกขั้นตอน เพื่อให้ประชาชนได้มีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและท้องถิ่นต่อไปในอนาคต อันจะนำมาสู่ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างแท้จริง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลดงบังเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณดำเนินการ ส่งเสริม กระตุ้นในส่วนของ การให้ข้อมูลที่ ดี ที่ทันสมัยต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ควรมีการจัดฝึกอบรมหรือจัดการศึกษาดูงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาล เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นตนเองต่อไป หรือนำประสบการณ์ที่ผลิตผลจากการศึกษาดูงานในสถานที่นั้น ๆ มาเป็นบทเรียนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำมาแก้ไขหรือหาทางออกสำหรับการจัดการกับปัญหาเหล่านี้ให้มีความถูกต้อง

3. องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังควรส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมให้เกิดในตำบลดงบัง สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการพูดคุยอย่างเป็นกันเองภายในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา หลักการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางและรูปแบบความเป็นธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้เกิดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจะได้ส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลได้ถูกทางมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีธรรมาภิบาล เพื่อจะได้ขจัดหรือหลีกเลี่ยงที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่เข้าถึงการบริหารจัดการในกรอบของธรรมาภิบาล

4. ควรศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลซ้ำทุกปีงบประมาณ และในทุกองค์การบริหารส่วนตำบล ในลักษณะเป็นกรณีศึกษา เพื่อให้เห็นลักษณะที่ดีและที่ควรปรับปรุงขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นอย่างชัดเจน และช่วยให้รู้ถึงพลวัตของกระบวนการพัฒนาชนบทขององค์การบริหารส่วนตำบล